

УНИВЕРЗИТЕТ У НИШУ ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

Предмет: ЈАВНЕ ФИНАНСИЈЕ И ФИНАНСИЈСКО ПРАВО

Проф. др Марина Димитријевић, редовни професор

**ПРЕДАВАЊА
Презентација бр. 8**

Порези на имовину

Опорезивање имовине постоји у различитим облицима у већем броју савремених пореских система. Ради се о врло старој врсти опорезивања која је, поред пореза на личности, често претходила другим облицима пореза (порезу на приход, односно доходак и порезу на потрошњу).

Фискална издашност пореза на имовину је данас незнатна али се и даље задржавају у пореским системима као допунски инструмент захватања релативно виших економских снага.

Порези на имовину имају врло важну улогу у финансирању локалних јединица због све веће децентрализације државних задатака.

Имовина као израз економске снаге појављује се у различитим позицијама.

Предмет опорезивања може бити само поседовање имовине, али и прелаз имовине са једног лица на друго.

Порези на имовину

- Порези на имовину у статисти

- * порез на нето имовину
- * порез на непокретности
- * реални порез на имовину

- Порези на имовину у динамици

- * порез на пренос имовине уз накнаду
(порези на финансијске и капиталне трансакције)
- * порези на пренос имовине без накнаде
(порез на наслеђе, порез на оставину и порез на поклон)

Порези на имовину у статистици

Постојање пореза на имовину се у финансијској литератури оправдава различитим разлозима, које је могуће разврстати на:

- разлоге социјално-политичке природе (државе настоје да путем постојања овог пореског облика остваре равномернију расподелу пореског терета, као и да више оптерете фондиране изворе);
- фискалне разлоге јер се у порезима на имовину види допунски извор прикупљања јавних прихода;
- разлоге политичке природе могуће је сагледати кроз осигурање средстава за финансирање потреба локалних колективитета и тиме повезано реализовање захтева за њиховом већом финансијском аутономијом;
- разлоге пореско-техничке природе који леже у смањеној могућности пореске евазије, посебно приликом опорезивања непокретности.

У финансијској литератури уобичајена је подела пореза на имовину у статистици на реалне и номиналне порезе.

Реални порези су порези који се плаћају из супстанце имовине и њиховом применом се смањује имовина која се појављује као порески извор.

Номинални порези се плаћају из прихода, односно из дохотка обвезника. Наиме, претпоставља се да ће обвезник овај порез платити из прихода који даје имовина или из свог текућег дохотка.

У редовним приликама, у савременим државама примењују се номинални порези на имовину (ове порезе карактеришу ниске пореске стопе). Код номиналних пореза, имовина је повод за опорезивање и истовремено предмет опорезивања.

Номинални порези на имовину су:

- **порез на нето имовину;**
- **порез на непокретности.**

У ванредним приликама, примењују се реални порези на имовину (ове порезе карактеришу високе пореске стопе). Реални порези на имовину, код којих је имовина не само порески предмет него и извор, спадају у ванредне порезе.

Порез на нето имовину

Предмет опорезивања код пореза на нето имовину је, по правилу, целокупна нето имовина обвезника (порез на нето имовину је синтетички порез).

Пореска основица се утврђује као разлика између укупне активе и укупне пасиве.

У савременој финансијској теорији развијена су следећа три концепта за утврђивање вредности порезом на имовину обухваћених објеката које је прихватила и пракса:

- 1) вредновање на основу тржишне цене имовинских предмета;
- 2) вредновање према износу (величини) прихода од имовинских предмета;
- 3) вредновање према вредности капитала.

У пореским системима развијених земаља, где се јавља порез на нето имовину, преовладава примена тржишне цене као критеријума за утврђивање вредности имовинских предмета обухваћених тим порезом. Под **тржишном ценом** подразумева се она цена која се може или би се могла постићи у уобичајеном промету, у време када се вредновање (процењивање) обавља.

Као обвезник пореза на нето имовину може се појавити физичко и правно лице.

Порез на нето имовину физичких лица је субјектан порез јер се води рачуна о личним и породичним приликама пореског обвезника. Стопе пореза на нето имовину физичких лица врло су ниске и ретко прелазе висину од 1% вредности опорезоване имовине. Стварно пореско оптерећење појединог обвезника зависиће не само од висине пореских стопа, већ и од степена заступљености пореских ослобођења и олакшица.

Код **пореза на нето имовину правних лица (предузећа)** примењују се ниске пропорционалне стопе.

Порез на непокретности

Порез на непокретности је објектан и аналитички порез који је, у савременим државама, чешће у примени од пореза на нето имовину (главни разлог томе је административно-техничке природе).

Непокретност се не може сакрити јер је порески предмет немобилан (увек остаје на територији локалне јединице) а нема ни опасности од интерлокалног сукоба пореских јурисдикција, који се, примера ради, јавља код опорезивања зарада.

Карактеристично је за порез на непокретности да представља приход локалних буџета, али су у пракси локални колективитети ретко потпуно самостални у прописивању елемената који утичу на висину овог пореза.

Порез на непокретности у Републици Србији носи назив порез на имовину.

Реални порез на имовину

Реални порез на имовину плаћа власник имовине због саме чињенице да је поседује без обзира на то да ли му та имовина доноси приход или да ли ту имовину он користи.

Реални порез на имовину се плаћа из супстанце имовине, а не из прихода и представља облик њеног смањивања. Реч је о ванредном порезу за којим држава посеже у неким ванредним приликама, као што су финансирање ратних расхода, отплата ратне штете, отклањање последица великих природних катастрофа и сл.

Реални порез на имовину је, по правилу, једнократан али се може плаћати и у више рата са дужим временским трајањем.

Стопе реалног пореза на имовину су изразито прогресивне у складу са циљем његовог увођења.

Порези на имовину у динамици

Порези на имовину у динамици заснивају се на економско-правном промету имовине и називају се још и саобраћајним порезима.

Пренос имовине може се вршити **уз накнаду или без накнаде**. У првој ситуацији плаћа се **порез на финансијске и капиталне трансакције**, а у другој ситуацији **порези у случају смрти и на поклон**.

Порези на финансијске и капиталне трансакције

Порези на финансијске и капиталне трансакције убрајају се у **посредне порезе** јер су, у начелу, преваљиви и везани за једну тренутну манифестацију пореске способности – за трансфер неког од имовинских права.

У пракси се срећу различити облици овог пореза с обзиром на врсту објекта који су предмет правног саобраћаја: уговор о купопродаји непокретности, уговор о преносу права интелектуалне својине, берзанске закључнице, уговор којим се заснива хипотека и др.

Фискални ефекти пореза на финансијске и капиталне трансакције су скромни.

Опорезивање преноса имовине уз накнаду оправдава се следећим аргументима:

- обе уговорне стране (и купац и продавац) трансфером имовине остварују свака за себе одређену материјалну корист која увећава њихово богатство које треба опорезовати;
- порез на финансијске и капиталне трансакције представља неку врсту накнаде за расходе које има држава поводом преноса и коришћења новостечене имовине;
- порез на финансијске и капиталне трансакције је облик накнадног захватања економске снаге обвезника јер претходним опорезивањем она није била на адекватан начин захваћена, па трансфер имовине открива тај увећани економски потенцијал.

Основица пореза на финансијске и капиталне трансакције јесте вредност објекта који је предмет трансакције и то најчешће његова прометна вредност у тренутку преноса.

Обвезник пореза на финансијске и капиталне трансакције може бити купац или продавац у зависности од решења у појединим пореским законодавствима.

Међутим, имајући у виду својство преваљивости овог пореза, носилац пореског терета зависиће од ситуације на тржишту:

- код мале понуде и велике тражње пореску обавезу најчешће на себе преузима купац;
- ако је понуда велика а мала тражња, онда обично пореску обавезу преузима продавац.

Порез на финансијске и капиталне трансакције у Републици Србији носи назив порез на пренос апсолутних права.

Порези у случају смрти и на поклон

Порези у случају смрти и на поклон за порески предмет узимају пренос (трансфер) имовине без накнаде.

Пренос имовине без накнаде *mortis causa* може се порески захватити путем пореза на наслеђе или пореза на оставину, који представљају порезе у случају смрти.

Пренос имовине без накнаде *inter vivos* порески се захвата путем пореза на поклон.

Порез на наслеђе, порез на оставину и порез на поклон убрајају се у непосредне порезе и субјектне порезе.

Оправданост за увођење ових пореза налази се у појави нове повећане економске снаге обвезника због наслеђа, односно поклона.

Порези у случају смрти спадају у ред најстаријих пореза. Они се јављају у два облика:

- 1) порез на наслеђе – порески облик којим се **опорезују делови наследства (енг. *inheritance tax*)**, тј. онај део наследства који припада поједином наследнику;
- 2) порез на оставину – порески облик који захвата **оставинску масу – укупну нето имовину која је остала после смрти оставиоца (енг. *estate tax*)**.

Аргументи у прилог пореза на наслеђе су: правичнији је – боље одговара захтевима да се порез плаћа према економској снази; може да буде адекватније прилагођен околностима у којима се налази наследник; бољи је инструмент за смањење неправичне расподеле пореског терета.

Аргументи у прилог пореза на оставину (опорезивање у случају примене овог пореза врши се пре расподеле наслеђа на наследнике) су: једноставнији је и лакши за примену и доноси више прихода од пореза на наслеђе.

Све земље које имају порез на наслеђе у свом пореском систему предвиђају посебне пореске стопе или пореске прагове (неопорезиви минимум) или и једно и друго, који су креирани тако да уважавају породичне (сродничке) везе.

Код пореза на наслеђе примењује се **прогресивна пореска стопа**, чија тарифа зависи од висине наслеђеног дела и близине сродства између оставиоца и наследника.

Опорезивање поклона увек је регулисано истим прописом којим је регулисано и опорезивање наслеђа, тако да је у пореске системе већине савремених држава укључен порески облик под називом **порез на наслеђе и поклон**.

Опорезивање на поклон примљене имовине је нужност јер би иначе власник могао изиграти плаћање пореза на наслеђе тако да имовину још за живота поклони (стварно или чак фиктивно) будућим наследницима.

Пореске стопе су најчешће исте и на трансфер имовине *mortis causa* и на трансфер имовине *inter vivos*.

Фискални ефекти пореза на наслеђе и поклон су скромни, али их савремене државе користе за постизање многих ванфискалних циљева.

Основни правци промена у савременим пореским системима

Савремене пореске реформе мењају саме основе и филозофију опорезивања под утицајем неолибералне идеологије.

Заједничке карактеристике пореских реформи тичу се снижења стопа пореза на доходак и добит, проширења пореске основице и постављања пореских подстицаја на строго критеријумским основама.

Основни циљеви пореских реформи базирали су се на побољшању хоризонталне правичности и ефикасности опорезивања, као и на поједностављењу пореских система (структуре и процедуре опорезивања).

Једноставност, правичност и ефикасност јесу традиционални критеријуми који служе за оцену квалитета пореских система. Новине у савременим пореским реформама огледају се у **већем нагласку на ефикасност опорезивања, занемаривању вертикалне правичности и настојању држава да пореске стопе не одступају превише у односу на главне трговинске партнере.**

Наведене промене треба посматрати у контексту ширег покрета на међународном плану усмереног на смањење економске улоге државе и минимизирање економских дисторзија дотадашњих пореских система.

- Тенденција централизације у опорезивању
- Редефинисана улога пореза у савременим пореским системима (неутрална *versus* активна пореска политика)
- Пореска хармонизација
- Пореска конкуренција
- Међународна пореска сарадња у виду размене пореских информација (опорезивање прекограничних трансакција)
- Нови облици опорезивања (еколошки порези, опорезивање електронских трансакција)

Пореска хармонизација у државама чланицама Европске уније

Хармонизација пореза у Европској унији правда се потребом реализације четири велике слободе кретања: робе, капитала, људи и услуга.

Хармонизација у домену посредних пореза

Шеста директива Савеза ЕЗ из 1977. године

- пружила је правни основ за усклађивање основних елемената код пореза на додату вредност (порески обвезник, порески објекат, пореска основица, пореска ослобођења, механизам пореског кредита, посебни режими опорезивања)
- разлике у погледу броја и висине пореских стопа и даље постоје

Мере којима се уклања фискална контрола на границама између држава чланица Европске уније

- Комисија је припремила 1985. године тзв. Белу књигу у којој је дат план уклањања физичких, техничких и пореских баријера на границама између држава чланица Европске уније (тзв. „прелазни режим“)
- Савет је у току 1991. и 1992. године усвојио три пратеће директиве: Директиву о укидању пореских баријера, Директиву о поједностављењу поступка у прелазном периоду и Директиву о приближавању стопа пореза на додату вредност (стандардна пореска стопа у прелазном периоду (режиму) не сме да буде нижа од 15 %, повишене пореске стопе су укинуте а допуштена је примена само једне или највише две снижене пореске стопе, које не смеју да буду мање од 5%)

Директива 2006/112/ЕС о заједничком систему опорезивања ПДВ-ом – у примени је од 1. јануара 2007. године и представља пречишћени текст Шесте директиве која је стављена ван снаге.

Заједнички систем акциза у Европској унији ступио је на снагу 1. јануара 1993. године (обухвата акцизе на нафтне деривате, дуванске производе и алкохолна пића).

Хармонизација акциза у оквирима Европске уније базира се на укупно осам директива из 1992. године, које су груписане у три целине: Хоризонтална директива, Структурне директиве и Директиве о стопама.

Од 2004. године систем минималних стопа акциза проширен је и на друге енергенте (угаљ, природни гас и струју).

Одлуком 1152/2003/ЕЦ о административном праћењу кретања производа који се опорезују акцизама папирна документација се замењује системом електронског плаћања.

Директива о ПДВ-у у електронском пословању усвојена је 2003. године како би се обезбедила истоветност пореског третмана трансакција испорука добара и услуга, без обзира на начин обављања трговине и без обзира на околност из које се земље добра и услуге испоручују.

Хармонизација у домену непосредних пореза

Директива о пореском третману дивиденди које филијала исплаћује матичној компанији (*Parent-Subsidiary Directive*) из 1990. године

- главни циљ директиве је да се обезбеди уједначени порески третман дела добити који филијала која је резидент једне државе чланице исплаћује матичној компанији у другој држави уговорници

Директива о пореском третману статусних промена код компанија (*Merger Directive*) из 1990. године

- директива се односи на спајање, поделу, трансфер и размену средстава (статусне промене)

Арбитражна конвенција из 1990. године

- конвенцијом је установљен поступак решавања спорова у вези са појавом двоструког опорезивања у случају повезаних предузећа из различитих држава чланица Европске уније
- конвенција не представља обавезујући инструмент Европске уније (као што је то случај са директивама) већ има карактер мултинационалне конвенције у области међународног јавног права
- Заједнички форум о трансферним ценама (*EU Joint Transfer Pricing Forum*) установљен је 2002. године као врста саветодавног тела које прати примену Арбитражне конвенције, али решава и друга питања у вези са трансферним ценама у Европској унији

Кодекс понашања у опорезивању пословне активности из 1997. године

- кодексом је извршено политичко обавезивање држава чланица у вези са решавањем проблема неправичних мера у области опорезивања пословне активности у Европској унији и шире
- Европска комисија је 2001. године израдила посебну Студију о опорезивању компанија на Унутрашњем тржишту Европске уније (у студији се наглашава значај свеобухватног приступа отклањању препрека пословању на Унутрашњем тржишту и посебно потреба за увођењем јединствене заједничке консолидоване пореске основице код опорезивања прекограничног пословања у Европској унији)

Директива о опорезивању прихода од штедње (примењује се од 1. јула 2005. године)

- основни циљ директиве је омогућавање да приход од штедње у форми камате чије је плаћање извршено у једној држави чланици Европске уније, буде ефективно опорезован у држави резидентства
- аутоматска размена информација између државе исплатиоца и државе примаоца камате одвија се најмање једном годишње

Европска комисија је 2011. године, а потом и 2013. године, изнела предлог за увођење **пореза на финансијске трансакције**, као сопственог пореза буџета Европске уније (предлог није добио подршку од стране свих држава чланица Европске уније).

У пракси се показало да на домете хармонизације пореских система држава чланица Европске уније ограничавајуће делује принцип једногласног изгласавања пореско-политичких мера. Наиме, врло је тешко постићи консензус, будући да ове земље стрепе од евентуалног губитка своје пореске јурисдикције уколико дође до хармонизације непосредних пореза у Европској унији.

Директива о узајамној помоћи надлежних пореских органа земаља чланица Европске уније у области непосредног опорезивања из 1977. године (директива је касније проширена и на порез на додату вредност и акцизе)

- директива се искључиво односи на утврђивање пореза
- директива је неколико пута мењана у циљу поштовања међународних пореских стандарда
- обавеза узајамне административне помоћи састоји се у пружању одговарајућих информација

Директива о узајамној помоћи у области наплате пореских потраживања донета је 2010. године

Еколошки порези

Ради остварења жељених циљева у оквиру политике очувања животне средине, државе могу да користе две врсте инструмената:

- **административне мере** (забране, дозволе, ограничења, прописивање техничких и технолошких стандарда и др.);
- **економске инструменте** (еколошки порези, субвенције, систем повраћаја депозита, тржиште преносивих дозвола, административне таксе).

Главни разлог због којег се у порески систем уводе еколошки порези је да се постигну циљеви заштите и очувања животне средине и обезбеди интернализација екстерних трошкова који настају као последица угрожавања животне средине.

Од еколошких пореза се очекује да утичу на понашање произвођача и потрошача у погледу рационалнијег коришћења природних ресурса и употребе еколошки чистијих супститута. Такође се очекује да еколошки порези допринесу извесном повећању јавних прихода у конкретној земљи (у овом смислу еколошки порези се могу користити за смањење терета осталих пореза).

Еколошки порези треба да испуне следеће захтеве: да буду еколошки ефикасни; да буду економски ефикасни (да што мање ремете алокацију ресурса); да буду једноставни у пореско-административном смислу; да буду јевтини порези и да се што неутралније односе према условима конкуренције и обављању слободне трговине.

Порески облици који се убрајају у еколошке порезе могу се сврстати у три групе:

- **Пигу-порези** или специфични порези чија се висина одмерава у непосредном односу према јединици емитованог загађења (нпр. порез на угљен диоксид) – овде је наглашен проблем (не)могућности утврђивања величине штете која је за околину настала као резултат поједине емисије;
- **Пара-Пигу порези** су посредни порези као што су царине, општи порез на промет, акцизе – они се могу примењивати као алтернатива специфичним порезима адекватним прилагођавањем њихових стопа на добра и активности који су штетни или корисни за животну средину (нпр. опорезивање бензина који садржи олово вишим пореским стопама);
- **Двострано корисни порези** су еколошки порези који се у пракси претежно користе ради прикупљања прихода а мање да послуже као подстицај да се смањи за околину штетна емисија – на тај начин прикупљена средства била би усмеравана на неке активности повезане са заштитом околине тако да би то били наменски порези.

У највећем броју земаља чланица ОЕЦД приходи од еколошких пореза још увек су врло скромних размера (2-2,5% бруто друштвеног производа).

Међу порезима са еколошким карактеристикама највећи фискални значај имају акциза на нафтне деривате и регистрациона такса за моторна возила.

Главни недостаци еколошких пореза су: регресиван карактер; нарушавање конкурентске позиције државе која их је увела на светском тржишту; неизвесност у остваривању циљева побољшања квалитета животне средине; отвореност за политичке манипулације и др.

Порески обвезник је свако физичко и правно лице које загађује животну средину (принцип „загађивач плаћа“).

Разликује се неколико облика овог пореза:

- порез на емисије има за циљ да сузбије испуштања загађујућих материја;
- порез на имисије треба да ограничава концентрацију загађујућих материја у животној средини;
- еколошки порез који погађа производе, односно *inpute* ограничава производњу, увоз или употребу еколошки неподобних сировина, репродукционог материјала или финалних производа.

Пореска стопа треба да буде одређена на нивоу на којем је маргинални трошак смањивања емисије једнак маргиналној друштвеној штети изазваној загађењем.

Еколошки порези се срећу у разним областима:

- у енергетском сектору (опорезивање сумпорних и азотних оксида, порез на угљен диоксид);
- у области саобраћаја (акциза на нафтне деривате, диференцирано опорезивање моторних горива, регистрациона такса);
- у области пољопривреде (опорезивање пестицида и вештачких ђубрива);
- у области заштите вода (накнада за коришћење вода, накнада за отпадне воде);
- у области управљања отпадом (накнада за одлагање отпада, накнада за опасан отпад).

Еколошко опорезивање има и врло изражену међународну димензију јер еколошки проблеми превазилазе националне границе и не могу се решавати акцијама појединачних држава.

- у Рио де Жанеиру усвојена је 1992. године **Конвенција о климатским променама** са позивом земљама-потписницама да предузму одговарајуће акције, како би се емисије угљен-диоксида и других штетних гасова вратиле на нивое који су постојали пре 1990. године.
- у Кјотоу је крајем 1997. године одржана **Светска еколошка конференција о климатским променама**, на којој је усвојен **посебан Протокол** (ступио је на снагу 2005. године) у коме се инсистирало на смањењу емисија угљен-диоксида у високо развијеним индустријским земљама.
- **на нивоу Европске уније** чине се одређени напори да се стабилизују емисије угљен-диоксида – предлагање увођења јединственог **пореза на угљен-диоксид** (скандинавске државе увеле су овај порез као национални порез).

Царине

Царине су фискални приходи који се наплаћују при увозу или извозу робе. То су посредни, реални и аналитички порези јер нису ништа друго до на граници државе наплаћени порези на потрошњу.

У фискалној теорији се сматра да су царине у извесном смислу врста пореза јер имају сва правна, економска и техничка обележја која одређују појам пореза. То значи да су царине новчана давања увозника или извозника робе без противнакнаде, а која су установљена на бази фискалног суверенитета државе.

Царине данас више служе економско-политичким него чисто фискалним циљевима а представљају један од најзначајнијих инструмената спољнотрговинске размене. Њима се утиче на обим и структуру увоза и извоза робе, штити домаћа привреда на домаћем тржишту од иностране конкуренције, регулише потрошња и сл.

Врсте царина

- **према правцу кретања робе**
 - * увозне царине
 - * транзитне (провозне) царине
 - * извозне царине
- **према циљу увођења**
 - * фискалне царине
 - * економске (заштитне) царине
 - * прохибитивне царине
 - * антидампиншке царине
 - * реторзивне царине
- **према начину обрачунавања**
 - * специфичне царине
 - * царине по вредности (*ad valorem* царине)
- **према висини царинског оптерећења**
 - * диференцијалне царине
 - * преференцијалне царине
- **према начину увођења**
 - * аутономне царине
 - * уговорне царине

Таксе

Таксе све више уступају место порезима јер су се показале као нееластичан и недовољно издашан облик јавних прихода.

Разлике између такса и пореза

- **право таксеног обвезника да када плати таксу добије за то противнакнаду**

Противнакнада се састоји у нематеријалној услузи коју орган државне администрације или орган друге организације, на коју је држава пренела право да наплаћује таксе, пружа лицу које је таксу платило.

У том смислу, таксе се дефинишу као делимично плаћање трошкова јавне услуге од стране корисника коју је добровољно затражио у своје име или чије му је коришћење наметнуто.

Код такса, значи, противнакнада фактички постоји.

- **таксени обвезник има могућност избора за плаћање таксе**

Добровољност давања састоји се у томе што свако лице слободно доноси одлуку да ли ће користити услугу јавне службе или не, и тек ако користи услугу биће обавезно да плати таксу.

Међутим, добровољност није тако поуздано обележје такса као што је то противнакнада. Могућ је и такав случај да се такса плаћа иако се услуга не жели и не користи.

Сличности између такса и пореза

- **таксе представљају новчана давања ради покрића јавних расхода**
- **такса има све елементе дажбина**
Обрачунавање такса врши се на основу истих техничких поступака што значи да и такса има предмет на који се плаћа, обвезника који је плаћа, стопу по којој се плаћа и основицу на коју се обрачунава

Питање утврђивања висине такса

Такса је увек везана за услугу државног органа, органа управе или суда или организације на коју је држава пренела овлашћење да наплаћује таксе а услуга је непривредног карактера.

У пракси често долази до погрешног означавања таксама накнада комуналних предузећа или установа које врше јавну службу (водоводна такса) или у неким земљама постојање аеродромских такси, пристанишних такси и сл.

Врсте такси

- **критеријум – орган који пружа услугу и предмет на који се плаћа такса**
 - * административне таксе
 - праве административне таксе (таксе за поднеске, решења, уверења, преписе, преводе)
 - катастарске таксе
 - таксе за заштиту патената, узорака и модела
 - * судске таксе
 - * комуналне таксе (боравишна такса, такса за паркирање, за држање музике у локалима, за коришћење тротоара испред локала и др.)

- **критеријум – територија на којој се наплаћује такса**
 - * таксе које наплаћују органи у земљи
 - * таксе које наплаћују органи у иностранству
 - конзуларне таксе као врста административних такси

Основна обележја такса

- **основ за наплату такса налази се у постојању специјалних услуга**
- **критеријум плаћања такса нису материјалне могућности као код пореза**
- **такса се плаћа у готовом новцу или у таксеним маркама**
- **услуге које се плаћају путем такса су нематеријалног карактера**

Врсте такса и њихова висина утврђују се таксеном тарифом која је саставни део закона о таксама.